

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2011-05-26

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, f.d. regeringsrådet Leif Lindstam och justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

Enligt en lagrådsremiss den 19 maj 2011 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag (0000:00) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder,
2. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,
3. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,
4. lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
5. lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.,
6. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
7. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
8. lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård,

9. lag om ändring i lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete,
10. lag om ändring i lagen (2000:344) om Schengens informationssystem,
11. lag om ändring i lagen (2000:1219) om internationellt tull-samarbete,
12. lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med internationella brottmålsdomstolen,
13. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Karin Walberg.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås en ny lag om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder samt vissa lagändringar som behövs för att Sverige ska uppfylla de åtaganden som ett tillträde till konventionen om överlämnande mellan de nordiska staterna på grund av brott (nordisk arresteringsorder) innebär. Den föreslagna lagen ska omfatta överlämnande för lagföring och för straffverkställighet. För att en gärning ska kunna ligga till grund för ett överlämnande enligt en nordisk arresteringsorder krävs att en frihetsberövande påföljd är föreskriven för gärningen eller har dömts ut i den nordiska stat som har utfärdat arresteringsordern. Genom lagen införs ett system som baseras på principen om ömsesidigt erkännande. Detta innebär att en nordisk arresteringsorder ska bifallas, om inte någon av avslagsgrunderna som föreskrivs i lagen, eller som följer av någon annan lag, är för handen.

I lagrådsremissen föreslås också vissa lagändringar för att genomföra ett avtal mellan Europeiska unionen och Island och Norge om förfarande för överlämnande mellan dessa parter (EU-avtalet).

Förslaget till lag om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

1 kap. 4 §

I paragrafens första stycke anges att regeringen meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av lagen. I författningskommentaren anges bestämmelsen vara en upplysning om kommande verkställighetsföreskrifter. Eftersom regeringen enligt 8 kap. 13 § regeringsformen har kompetens att utfärda sådana bestämmelser är stycket enligt Lagrådets mening överflödigt och kan därför utgå.

2 kap. 5 §

Lagrådet förordar att paragrafens inledning utformas i enlighet med 2 kap. 5 § lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder genom att paragrafen inleds med orden "Överlämnande för viss gärning får inte beviljas om".

Enligt punkt 6 får överlämnande inte beviljas, om förundersökning har inletts eller åtal väckts i Sverige för gärningen och förundersökningsledaren i det ärendet motsätter sig att lagföringen sker i den utfärdande staten. Som bestämmelsen är utformad har förundersökningsledaren vetorätt i överlämnandefrågan även när förundersökningen är avslutad och åtal har väckts.

Punkt 6 behandlar två situationer. I den ena har förundersökning inletts men inte förts så långt att åtal har väckts. Uppkommer fråga

om att överlämna den som är föremål för förundersökning till annat nordiskt land för lagföring där, är det naturligt att förundersökningsledaren får ge synpunkter på om det är lämpligt att överlämna den eftersökte och därmed omöjliggöra lagföring i Sverige. I den andra situationen är förundersökningen avslutad och åtal har väckts i Sverige. Det finns då enligt Lagrådets mening knappast skäl att koppla in förundersökningsledaren på frågan om det är lämpligt att överlämna den eftersökte för lagföring utomlands. Vid föredragningen har upplysts att detta inte heller sker i praktiken. I stället prövas saken av den åklagare som handlägger frågan om åtalet.

Lagrådet föreslår därför att punkt 6 utformas enligt följande:

(Överlämnande för viss gärning får inte beviljas om)

6. förundersökning har inletts eller åtal väckts i Sverige för gärningen och förundersökningsledaren eller, när åtal har väckts, handläggande åklagare i det ärendet motsätter sig att lagföringen sker i den utfärdande staten, eller

3 kap. 6 §

Enligt första stycket första meningen ska åklagaren anhålla den eftersökte, om det inte saknas risk för att denne avviker eller på annat sätt undandrar sig ett överlämnande. Lagrådet föreslår att orden "saknas risk för" ersätts med "är praktiskt taget uteslutet".

Lagrådet förordar att i fjärde och femte styckena den nuvarande hänvisningen till "första – tredje styckena" behålls i stället för hänvisningen till "enligt denna bestämmelse".

4 kap. 6 §

Om det inkommer en ny nordisk eller europeisk arresteringsorder efter det att rätten beslutat om överlämnande men innan beslutet har vunnit laga kraft, får enligt andra stycket hovrätten eller Högsta domstolen på yrkande av åklagaren besluta att tingsrätten ska pröva ärendena i ett sammanhang. Det framgår inte av lagtexten när det är den ena eller den andra domstolen som är behörig. Denna brist bör avhjälpas i den fortsatta beredningen. Sker det bör motsvarande justering göras i 5 kap. 4 § i lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

4 kap. 9 §

Lagrådet föreslår att andra stycket förtydligas genom att ges följande lydelse:

För att hovrätten ska pröva tingsrättens beslut krävs prövningstillstånd, om beslutet innebär att ärendet avgörs eller utgör ett sådant beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av ett slutligt beslut.

Godtas detta förslag bör motsvarande justering göras i 5 kap. 9 § andra stycket lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

5 kap. 1 §

Lagrådet föreslår att orden "får åklagaren besluta att verkställighet ska ske efter ytterligare fem dagar" byts mot "får åklagaren förlänga verkställighetstiden med högst fem dagar".

6 kap. 5 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att orden "att behov av biträde saknas" byts mot "den förvarstagne inte behöver ett biträde".

6 kap. 6 §

Enligt paragrafen bestämmer regeringen vilka myndigheter som är ansvariga myndigheter enligt kapitlet. Det framgår av författningskommentaren att bestämmelsen är avsedd som en upplysning om att regeringen i förordning anger dessa myndigheter. Eftersom regeringen enligt 8 kap. 13 § regeringsformen har kompetens att utfärda sådana bestämmelser är paragrafen enligt Lagrådets mening överflödig och kan därför utgå.

7 kap. 1 §

Första stycket bygger på artikel 6 i konventionen. I den artikeln föreskrivs att om den person som är föremål för en nordisk arresteringsorder för lagföring är medborgare i eller bosatt i den verkställande staten, får överlämnandet underkastas villkoret att personen efter att ha hörts ska sändas åter till den verkställande staten för att där avtjäna det frihetsstraff eller frihetsberövande åtgärd som personen har ådömts i den utfärdande staten. Det har i första stycket i förevarande paragraf sammanfattats till att om ett "överlämnande till Sverige skett för lagföring här, på villkor att den som överlämnas senare återförs till den andra staten, ska polismyndigheten se till att den som har överlämnats återförs".

Som framgått tar artikel 6 i konventionen sikte på den situationen att den överlämnade lagförs här i Sverige och ådöms ett fängelsestraff

eller annan frihetsberövande åtgärd som ska verkställas i den andra staten. Vid föredragningen har upplysts att den föreslagna bestämmelsen inte förorsakar några problem, om den överlämnade frikänns i den svenska rättegången eller ådöms en icke frihetsberövande påföljd. Den stat som överlämnar en person till Sverige för lagföring får nämligen i den beskrivna situationen endast ställa upp de villkor som följer av konventionens artikel 6, dvs. villkor om återförande för att verkställa ett utdömt frihetsstraff eller en frihetsberövande åtgärd. Uppställda villkor ska i förväg prövas av Riksåklagaren (jfr 12 § förordningen [2003:1178] om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder). En situation där den verkställande staten uppställt villkor om återförande oavsett om den eftersökte döms eller oavsett vilken påföljd som ådöms synes alltså inte kunna uppstå. Lagrådet godtar därför den föreslagna lagtexten.

Lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

21 a §

I andra stycket, som inte föreslås ändrat, hänvisas till "beslut enligt första stycket". Första stycket inleds med orden "Beslut om vård med stöd av denna lag hindrar inte beslut om". Det väcker frågan vilka beslut som avses med hänvisningen i andra stycket. Lagrådet föreslår att andra stycket förtydligas genom att hänvisning görs till "första stycket 1–9".

Lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

2 kap. 5 §

Beträffande punkt 5 hänvisar Lagrådet till vad som anförts ovan beträffande 2 kap. 5 § 6 förslaget till lag om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

4 kap. 5 §

Beträffande uttrycket "inte saknas risk för" hänvisar Lagrådet till vad som anförts ovan beträffande 3 kap. 6 § förslaget till lag om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

Lagrådet förordar att i fjärde och femte styckena den nuvarande hänvisningen till "första–tredje styckena" behålls i stället för hänvisningen till "enligt denna bestämmelse", jfr 3 kap. 6 § förslaget till lag om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

5 kap. 4 §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts ovan om 4 kap. 6 § andra stycket förslaget till lag om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

5 kap. 9 §

Lagrådet föreslår, i konsekvens med vad som anförts om 4 kap 9 § andra stycket förslaget till lag om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, att andra stycket förtydligas genom att ges följande lydelse:

För att hovrätten ska pröva tingsrättens beslut krävs prövnings-
tillstånd, om beslutet innebär att ärendet avgörs eller utgör ett sådant
beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av
ett slutligt beslut,

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.